

Záznam

Praha 21. júna 1946

schůze představitelů stran Národní fronty Čechů a Slováků, konané v pátek dne 21. června 1946 o 10. hod. dopolední v budově Úřadu předsednictva vlády

Přítomni: podle prezenční listiny.

Předseda vlády Zd.Fierlinger zahajuje schůzi v 10.50 hod., poukazuje na to, že právě bylo rozdáno účastníkům schůze znení usnesení slovenské Národní fronty k návrhu dohody, který projednala poslední schůze představitelů Národní fronty Čechů a Slováků, a doporučuje, aby se tento návrh usnesení četl. Přítomní přednosta legislativního odboru ministerstva vnitra čte poté návrh odstavec za odstavcem a zároveň se provádí o něm rozprava.

Předseda Slovenské národní rady dr. J. Lettrich doporučuje, aby se v prvním odstavci úvodní části škrtila slova „uvážiac situáciu na Slovensku a“, která považuje za zbytečná, a účastníci schůze projevují s tím souhlas.

Ministr dr.H. Ripka má pochybnosti o tom, zda vyhovuje znění druhého odstavce úvodní části, pokud doplňující dohodu má uzavřít vláda s předsednictvem SNR. Náměstek J. Ursíny to považuje za formální věc, poněvadž také dohody ze dne 2. června 1945 a 11. dubna 1946 byly uzavřeny mezi těmito partnery. Ministři V. Majer a V. Nosek upozorňují, že vláda Československé republiky je vládou celostátní a tedy československým činitelem, v němž jsou také Slováci, pročež nemůže dobře být smluvním partnerem. Náměstek J.Ursíny poukazuje na to, že tomu tak bylo při dřívějších dohodách. Ministr dr.H.Ripka navrhuje, aby se věc formulovala tak, že se představitelé politických stran usnesou doporučení vládě dále uvedené změny a doplňky k dohodám ze dne 2. června 1945 a 11. dubna 1946.

Dochází k dlouhé rozpravě za účasti předsedy vlády Zd. Fierlingera, který má za to, že i novou dohodu musí uzavřít staré smluvní strany, kdežto ministři V.Majer a V.Nosek trvají na tom, že dohodu nemůže dobře uzavřít vláda se Slovenskou národní radou. Předseda vlády Zd.Fierlinger se domnívá, že by to bylo účelné z hlediska vlivu vlády na parlament. Konečně se schůze usnáší, že se přijme formulace ministra dr.H.Ripky, která dává vládě možnost, aby za souhlasu představitelů všech stran Národní fronty Čechů a Slováků dřívější dohody doplnila svým usnesením.

Čte se čl.1,ods.1 usnesení Slovenské národní rady a dodatkem k němu ustanovení ústavného zákona č.65/1946 Sb. o Ústavodárném národním shromáždění, týkající se zákonodárné působnosti Slovenské národní rady.

Náměstek prof.dr.Stránský upozorňuje, že tu jde o novum, neboť zavádí se pro usnesení vlády předpoklad prezenze většiny slovenských členů. Předseda vlády Zd.Fierlinger to považuje za naprosto pochopitelné.

Naproti tomu zastávají ministři V.Kopecký a V.Majer opačné stanovisko, neboť toto ustanovení by umožňovalo slovenským členům vlády mařiti svou absencí ve schůzích vlády její usnesení, kterým by se vyjádřila proti zamýšlenému nařízení Slovenské národní rady. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger podotýká, že proti takovému postupu slovenských ministrů jsou prostředky, zejména prezidentovo právo vyměnění vlády.

Ministr V.Majer má za to, že jde nejen o teoretickou možnost sabotáže ve formě absence, ale také o věc zásadní. Dohoda má přece působiti k upevnění dosavadního stavu a k utužení myšlenky jednotného státu, a tu se najednou vláda rozděluje na část českou a část slovenskou. To odporuje podle řečníkova přesvědčení ústavě a vláda nemá práva, aby se na něčem takovém usnesla. Takové usnesení by také z hlediska ústavy nebylo závazné pro vládu. Předseda vlády nemá ani práva, aby zjišťoval vedle předepsané prezence pro platnost usnesení vlády tako ještě prezenci podle složení národnostního. Z těchto důvodů doporučuje řečník, aby příslušná věta byla vynechána.

Náměstek prof.dr.J.Stránský zastává stanovisko, že by dohoda mohla obsahovati toto ustanovení, jelikož nejde přece o normu, nýbrž o dohodu politickou. Ministr V. Majer nesouhlasí s tímto názorem a domnívá se, že v každé schůzi vlády, kde je dostatečná prezence, může každý člen vlády žádati, aby se o určité věci hlasovalo bez ohledu na národnostní složení, t.j. na to, zda je přítomna většina slovenských členů. Ministr V.Kopecký je téhož mínění a ohrazuje se proti tomu, aby slovenští ministři měli jakési právo veta.

Ministr dr.H.Ripka chápe plně tyto zásadní pochybnosti a námitky obou řečníků. Jinak má ovšem za to, že i slovenští ministři jako každý člen vlády mají povinnost zúčastniti se schůze vlády, nebrání-li jim v tom velice vážné důvody. Kdyby nebyli přítomni z politických důvodů, měl by jistě předseda vlády možnost zakročiti proti nim. Ministr J.Đuriš se připojuje přesto k stanovisku ministrů V.Kopeckého a V.Majera. Ministr dr.H.Ripka dodává, že svou poznámkou nechtěl vysloviti souhlas s navrženým zněním, ale jelikož jde o radikální změnu dosavadních dohod, mělo by se přece najíti řešení, z něhož bude patrné, že nejde o majorizování slovenských členů vlády.

Ministr V.Majer trvá na svém stanovisku a považuje jinak za samozřejmé, že již podle dosavadní praxe vláda neučiní takové rozhodnutí bez prezence Slováků. Nepatří to však do oficiální dohody. Generální sekretář komunistické strany poslanec Rudolf Slánský myslí, že celá věc nemá vlastně praktického významu, neboť slovenští členové vlády mají vždy možnost vyvolati politickou krizi tím, že podají demisi. Ministr V.Kopecký podporuje tento názor. Předseda vlády Zd.Fierlinger připomíná, že se podle usnesení slovenské Národní fronty nežádá souhlas většiny slovenských ministrů, nýbrž jen jejich přítomnost bez ohledu na jejich meritorní stanovisko. Ministr V.Majer trvá na tom, že předseda vlády nemá právo zjišťovati prezenci podle národnostního složení. Ministr V.Kopecký varuje před jakoukoliv úpravou, která by působila dojmem „česko-slovenské vlády“.

Náměstek J.Ursíny vysvětluje, že se právě žádalo jednomyslné rozhodnutí slovenských členů vlády a že nynější text usnesení představuje již kompromis. Ministr V.Majer uplatňuje, že by vláda nemohla použití svého veta, kdyby se většina slovenských ministrů nezúčastnila po dobu čtyř týdnů jejich schůzí.

Dr.J.Lettrich je přesvědčen, že z hlediska vlády tato věc nemá praktického významu. Naproti tomu je velice důležitá pro slovenské stanovisko. Vláda má možnost svými interními opatřeními dosáhnouti toho, aby slovenští ministři navštěvovali schůze vlády a byli vždy přítomni, je-li toho třeba. Jde však o to, aby na Slovensku nemohl nikdo tvrditi, že se rozhodnutí vlády, jímž se odmítá osnova nařízení SNR, stalo bez přítomnosti většiny slovenských ministrů a aby mohl tvrditi, že to „odmítli Češi“.

Předseda vlády Zd.Fierlinger dává na uvážení, zda by se slovenští ministři nemohli dáti zastoupiti jiným ministrem, nemohou-li osobně přijíti.

Dochází o tom k výměně názorů mezi tímto řečníkem a ministrem dr.H.Ripkou, který má za to, že to v poměru ministra a státního tajemníka v ministerstvech zahraničních věcí, zahraničního obchodu a národní obrany není možné. Poslanec Rudolf Slánský a ministr V.Kopecký se vyslovují znovu proti jakémukoliv národnostnímu dělení vlády. Náměstek Ursíny považuje za vyloučené, že by slovenští ministři po dobu plných čtyř týdnů nechodili do schůzí vlády. Zaručuje jménem Demokratické strany, že se takový případ nestane.

Náměstek V.Široký souhlasí s tím, že jde o otázku psychologickou, ale jelikož jsou zde zásadní námitky a jelikož každý člen vlády má vždy možnost navrhnouti v následující nebo kterékoliv příští schůzi vlády, aby vláda znovu jednala o věci, kterou již rozhodla, měli by slovenští ministři tuto možnost také v případech odmítnuté osnovy nařízení SNR. Z tohoto hlediska myslí řečník, že se příslušná pasáž může klidně vynechat. Ministr V.Majer opakuje, že považuje za samozřejmé, že vláda nebude o takových věcech jednat bez účasti většiny slovenských ministrů, ale do dohody to nepatří.

Ministr dr.H.Ripka chápe plně to, co chtějí slovenští kolegové, zejména předseda dr.Lettrich. Jde o to, aby zde nebyl dojem, že o věcech slovenských rozhodují Češi bez Slováků.

Náměstek Ján Ursíny poukazuje na ustanovení ústavního zákona č.65/1946 Sb., které vymezuje působnost SNR na poli legislativní. Ministr V.Kopecký zastává stanovisko, že se tady stala chyba v parlamentu a že se věc neměla takto formulovati. Ministr V.Kopecký naproti tomu zdůrazňuje, že chyba se projevuje již existující nejistotou. Ministr J.Řuriš je přesvědčen, že celá věc má význam jen z hlediska možné sabotáže a že jinak je dostatečná záruka proti majorizaci Slováků dána tím, že každý slovenský člen vlády může v následující schůzi navrhnouti změnu usnesení učiněného bez přítomnosti většiny slovenských členů. Jakékoli dělení vlády na české a slovenské členy vlády znamená dualismus.

Dr.J.Lettrich poukazuje na to, že ministr J.Řuriš při jednání ve slovenské Národní frontě předseda souhlasil s usnesením a ministr J.Řuriš to popírá. Dr.F.Hodža zdůrazňuje znovu psychologický význam navrženého ustanovení. Na Slovensku převládá dosud názor, že se v těchto věcech stále chybí a že dosavadní úprava je nedostatečná. Tomu má právě čeliti navržené znění. Ministr V.Kopecký doporučuje kompromis potud, že by se nestanovil požadavek prezence slovenských členů vlády, nýbrž požadavek, aby předseda vlády zvláště upozornil slovenské členy na to, že se ve schůzi bude jednat o osnově nařízení SNR. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger souhlasí s tímto návrhem. Poslanec Rudolf Slánský má za to, že taková věc patří do jednacího řádu vlády, nikoliv do dohody. Ministr dr.H.Ripka jest pro návrh ministra Kopeckého s tím, aby se z psychologických důvodů pojal do dohody, která předce není ústavním zákonem. Po dalších poznámkách předsedy vlády Zdeňka Fierlingera, náměstka J.Ursínyho a ministrů dr.H.Ripky a V.Kopeckého usnáší se schůze, že místo slov „za účasti většiny slovenských členů“, která budou vynechána, má stanoviti v dohodě, že předseda vlády vyrozumí o takovém bodu programu zvláště všechny slovenské členy vlády.

Po upozornění přednosta legislativního odboru ministerstva vnitra a příslušné výměně názorů opravuje se rozpor v čl.1, ods.1 mezi 6. a 9. řádkem potud, že se slovo „dva“ v šestém řádku nahrazuje slovem „čtyři“. Dále se opravuje v dvanáctém řádku slovo „může“ na „nemůže“.

Poslanec R.Slánský přednáší po té vážné pochybnosti k poslední větě tohoto odstavce, má za to, že nelze stanoviti, aby rozhodce dělal ústavně právní výbor ÚNS. Náměstek prof.dr.J.Stránský jest téhož názoru, hlavně proto, že výbor je pouhým orgánem Národního shromáždění, který sám na venek nevystupuje, takže by rozhodnutí muselo činiti celé ÚNS. Doporučuje však, aby přítomní uvážili, co to prakticky znamená. Podle povahy věci půjde o

kompetenční konflikt mezi ÚNS a SNR. Nemá smyslu, aby o takovém konfliktu rozhodovala jedna strana, t.j. ÚNS.

Náměstek J.Ursíny vysvětluje, že šlo o to, aby rozhodnutí vlády nebylo rozhodnutím konečným a aby se našel nějaký objektivní orgán, který by rozhodoval o věci, týkající se kompetence v oboru legislativy. Náměstek prof.dr.J.Stránský myslí, že za tohoto stavu věci by to mohlo být přece ÚNS, přičemž to bude mít význam spíše psychologický než praktický.

Ministr V.Majer považuje dotýčnou větu za zbytečnou. ÚNS je nejvyšším a jediným celostátním zákonodárným orgánem v republice. Jeho slovenští členové mají vždy možnost uplatnit při jednání o konkrétní osnově, že zákonodárná působnost stran této osnovy přísluší SNR a nikoliv ÚNS. Konečné rozhodnutí o tom přísluší však za všech okolností ÚNS a je zbytečné, aby se to stanovilo v dohode. Náměstek prof.dr.J.Stránský dává na uvážení, jak by se věc dostala jinak do ÚNS, ne-li na podklade návrhu. Ministr konzist.rada P.Fr.Hála hájí názor, že předseda SNR nemůže ÚNS předložit přímo vůbec nic a že vše musí jít cez vládu, která jest jedine oprávněna činit ÚNS návrhy. Náměstek prof.dr.J.Stránský to považuje za samozřejmé a jinak by se věc také nepraktikovala. Ministr V.Kopecký dává na uvážení, zda by se neměla ustanovit zvláštní rozhodčí komise. Náměstek prof.dr.J.Stránský upozorňuje, že i tam, kde vláda rozhodla pro zákonodárnou kompetenci SNR, nebude ÚNS takovým rozhodnutím vázano, neboť je nad vládou. Iniciativou svých členů může takové rozhodnutí změnit. Ministr V.Majer myslí, že tím spíše jest ona věta zbytečna.

Náměstek msgre dr. J.Šrámek dává otázku, kdo má rozhodovat o takových věcech v ÚNS, v jaké formě a v jakém řízení. Ministr V.Majer jest přesvědčen, že ÚNS nebude ani povinno, ani oprávněno rozhodovat o takových kompetenčních konfliktech, i kdyby mu vláda příslušné návrhy předložila. Nespadá to do jeho pravomoci vymezené ústavní listinou a předseda ÚNS bude nucen vrátit předsedovi vlády takové návrhy.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger přednáší námět, aby se obnovila činnost Ústavního soudu. Náměstek prof.dr. J.Stránský je proti takovému námětu, neboť dlužno si uvědomit, že ústava jest jaksi „na vodě“. Určité její části platí, ale nemůže být sporu o tom, že jiné části byly revolucí odstraněny a že můžeme aplikovat ústavu jen pokud je to v souladu s vymoženostmi revoluce. Ústavní soud by nebyl na místě, neboť na revolucii nelze jít s paragrafy. Mohlo by se stát, že by Ústavní soud prohlásil volbu presidenta republiky za neplatnou, poněvadž nebylo postupováno podle ústavy z roku 1920 a poněvadž nebyla zvolena druhá komora. Co potřebujeme, není Ústavní soud nýbrž nějaký rozhodce.

Dr.J.Lettrich konstatuje, že to jest také názor slovenských činitelů. Náměstek prof.dr.J.Stránský chápe plně stanovisko Slováků, kteří se obávají, že by zde byla teoretická možnost pro vládu zredukovat zákonodárnou působnost SNR na nulu, kdyby prostě větovala všechny osnovy jejích nařízení. Rozhodce jest třeba z psychologických důvodů.

Ministr V.Kopecký myslí, že by se veto mohlo předložit ústavněprávnímu výboru ÚNS a ten by vypracoval návrh pro plénum. Ministr V.Majer upozorňuje, že ani vláda, ani Slovenská národní rada, ani Národní fronta nemohou dát ÚNS žádné příkazy a úkoly. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger má za to, že se věc může stát předmětem jednání ÚNS na podklade výkladu ministerského předsedy nebo některého člena vlády. Ministr V.Kopecký se přimlouvá za to, aby se takové věci dostávaly do ÚNS, neboť tím se vzájemný poměr Čechů a Slováků v oboru legislativy bude projednávat veřejně na půde parlamentu a dojde alespoň k náležité otevřené výměně názorů za účasti veřejnosti. Ministr V.Majer trval na stanovisku, že se veto musí vynechat z důvodu ústavněprávních a jinak se obrací na adresu slovenských kolegů s poznámkou, že jde o politickou dohodu, jejíž splnění může být splněno zas jen politickými sankcemi. Kdyby vláda zněživala práva veta, vyvodili by slovenští její členové z toho prostě politické důsledky.

Dr.F.Hodža konstatuje, že zde nejde přece vůbec o věc, která by zásadně spadala do kompetence vlády, nýbrž o činnost zákonodárnou, která vládě neprísluší. Z tohoto hlediska není také dotčena působnost vlády, bude-li zde objektivní orgán, který přezkoumá její rozhodnutí ve věci legislativní. Úkolem dnešní porady je jen najít takový vhodný orgán. Ministr J.Đuriš poukazuje na to, že vláda, posuzujíc osnovy nařízení SNR, bude zkoumat také mimo jiné, zda jsou v souhlasu s vládním programem. To jest politická, nikoliv legislativní otázka. Za důležitější však považuje otázku, zda vláda, bude-li mít za to, že jde o věc celostátní, bude moci se sama chopit iniciativy a navrhnouti příslušné legislativní opatření ÚNS.

Ministr V.Kopecký dává na uvážení, zda by vláda neměla rozhodovati podle své volné úvahy, v kterých případech jest třeba předložiti věc ÚNS, poněvadž jsou dosti důležité. Ministr dr.H.Ripka pochybuje, že by ÚNS mohlo dobře rozhodovati o tom, zda určitá předloha jest nebo není v rozporu s vládním programem a politickou dohodou. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger zastává stanovisko, že parlament je také politické a ne jen zákonodárné fórum. Poukazuje na to, že jedná o prohlášení vlády, že má právo interpelací a rezolucí a že jest vůbec nejvyšším kontrolním orgánem v státním zřízení, který může zasahovati i do všech politických věcí.

Ministr V.Nosek čte poté § 18 jednacího řádu poslanecké sněmovny a poukazuje na to, že sněmovna jedná podle ustanovení § 2 tohoto paragrafu o návrzích a prohlášení vlády. Myslí proto, že by sněmovna mohla jednati také o návrhu, aby posoudila osnovu, zda se týká věci celostátní či nikoliv. Ministr V.Majer nesdílí tento názor, maje za to, že NS může v legislativních věcech jen činiti usnesení o konkrétních názorech. Náměstek prof.dr.J.Stránský je opačného názoru a myslí, že by vláda musela formulovati návrh, aby NS rozhodlo, zda určitá osnova upravuje věc, která patří do kompetence SNR či nikoliv. Ministr V.Majer upozorňuje, že by také mohlo jíti o pouhé nařízení.

Ministr dr.H.Ripka se táže, co se stane, rozhodne-li ÚNS proti vládě. Náměstek msgre dr.J.Šrámek má za to, že by vláda pak musela odstoupiti. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger je toho názoru, že by se tak muselo státi jen ve vážných případech. Náměstek msgre dr.J.Šrámek doporučuje, aby se takové věci řešili jako otázky politické mezi stranami a nikoliv v parlamentu. Dříve se tak dalo v rámci koalice, na jejíž místo nastoupila nyní Národní fronta.

Ministr V.Kopecký upozorňuje, že by se věc musela stylizovati jasně tak, aby nemohla vzniknouti domněnka, že k dotčenému usnesení ÚNS je podle čl.9 ústavního zákona č.65/1946 Sb. třeba souhlasu většiny přítomných členů ÚNS, zvolených na Slovensku. Náměstek J.Ursíny považuje takovou obavu za zbytečnou, neboť osnova nařízení SNR se nemůže nikdy vztahovati na věc, která se týká ústavně právního postavení Slovenska. Poslanec R.Slánský připomíná, že někdy může jíti o věci celkem podřadné, které budou mít zásadní význam jen z hlediska resortního. Nepovažuje za účelné, aby se v takovém případě zaměstnávalo ÚNS. Takové věci by měla řešiti Národní fronta. Ministr V.Majer je téhož názoru. V Národní frontě se nehlasuje, tam se věci vyřizují dohodou.

Dr.J.Lettrich uplatňuje, že by bylo ideálním řešením, kdyby před rozhodčím činitelem mohly hájiti svá stanoviska obě strany, t.j. vláda a SNR, ale to by bylo příliš složité, mohlo by to vésti k častým státním krizím, které si nikdo nepřeje, a proto se hledá nějaké praktické stanovisko, které by bylo přijatelné pro obě strany a vyhovovalo jak politickému, tak i legislativnímu aspektu problému. Ministr dr.V.Šrobár se vyslovuje pro navrženou úpravu s tím, že by místo výboru rozhodovalo plénum ÚNS. Ministr V.Nosek má za to, že půjde vlastně jen o výklad toho, co je stanoveno v ústavním zákoně č. 65/1946 Sb. o působnosti SNR, a že proto nemůže býti námitek proti příslušnosti ÚNS. Ministr V.Kopecký dává znovu

na uvážení, zda by rozhodčí orgán neměl vstoupiti v činnost jen jde-li o věci zásadní, nebo bude-li vláda považovati za nutné po zralé úvaze.

Docent dr.Krajina připomíná, že se žádá, aby úprava z psychologického důvodu byla na straně Slováků. Jde o výklad ústavy o legislativní právo SNR, a proto odpovídá podle jeho názoru, bude-li o tom rozhodovati zákonodárny sbor.

Náměstek prof.dr.J.Stránský má dojem, že schůze jedná o celkem bezvýznamné věci. Je třeba si uvědomiti, že SNR nemůže vydati nařízení, odmítne-li ji vláda, poněvadž pak se bude musit jíti do ÚNS. Dokud ÚNS nerozhodne, nemůže se nařízení SNR uskutečnit. Prakticky to znamená odložení rozhodnutí na dlouhou dobu , a proto bude ono ustanovení dohody neškodné.

Náměstek J:Ursíny upozorňuje, že se přirozeně jednotliví poslanci v ÚNS mohou v takových věcech chopiti iniciativy. Docent dr.Krajina žádá, aby se věc formulovala v každém případě tak jasně, aby nemohla vzniknouti pochybnost o tom, že nikdy nemůže jíti o otázky ústavně právní. Ministr V.Kopecký žádá, aby bylo výslovně řečeno, že ÚNS činí rozhodnutí prostou většinou hlasů. Náměstek prof.dr.J.Stránský doporučuje, aby se tyto věci nepředkládali v ÚNS, nýbrž komisi právníků. Dr.J.Lettrich uvádí, že se o tom také uvažovalo, že by to mohli býti členové nejvyššího soudu.

Ministr V:Kopecký vyslovuje se znovu pro usnesení ÚNS, učiněné prostou většinou hlasů a dodává, že se již těší na příslušné opravy v parlamentě. Ministr V.Majer má za to, že by nemohlo jíti o formální usnesení ÚNS, nýbrž jen o posudek nebo vyjádření. Naproti tomu zastávají předseda vlády Zdeněk Fierlinger a ministr dr.V.Šrobár stanovisko, že půjde za všech okolností o usnesení ÚNS, neboť jinak nemůže sněmovna vydati posudek nebo vyjádření. Ministr V.Majer vyslovuje obavu, že předseda ÚNS, bude-li mu taková věc předložena, vrátí ji bez jakéhokoliv meritorního rozhodnutí s tím, že to nespadá do kompetence ÚNS.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger opakuje, že k jednání ÚNS může dojíti po výkladu předsedy vlády a že to nemusí býti formální návrh. Náměstek msgre dr.J.Šrámek poznamenává, že pak by zase muselo dojíti k vyjádření slovenských poslanců nebo ministrů, kteří by zaujali svoje stanovisko, a místo aby se taková politická diference vyřešila politickou dohodou mezi stranami, muselo by se o ní jednat veřejně v Národním shromáždění. Náměstek prof.dr.J.Stránský poukazuje na to, že není dobře možné, aby se tyto věci řešili politicky, poněvadž Národní fronta nemůže dělati rozhodce, neboť nehlasuje.

Náměstek msgre dr.J.Šrámek zdůrazňuje, že se takové rozpory mají vyřídití politickou dohodou. Náměstek prof.dr.J.Stránský vysvětluje, že tu půjde o činnost rozhodčí, nikoliv o dohodu, a Národní fronta, která nehlasuje, že (se) pro takovou činnost nehodí. Náměstek msgre dr.J.Šrámek ohrazuje se proti tomu, že by Národní fronta nemohla hlasovat. Poukazuje na to, že se Národní fronta kdykoliv a o každé věci může usnésti, že ji rozhodne hlasování, a to většina hlasů. Rozhodně se nedoporučuje, aby se s takovými rozpory chodilo do parlamentu.

Náměstek J.Ursíny se dovolává znovu zkušenosti, že působnost SNR jako zákonodárneho sboru je podložena ústavním zákonem a že proto je dána kompetence parlamentu. Náměstek msgre dr.J.Šrámek a ministr V.Kopecký vyslovují politování nad tím, že došlo k takové ústavně právní zákonné úpravě. Upozorňují, že byla provedena teprve v parlamentě a proti názoru vlády. Náměstek msgre dr.J.Šrámek k tomu dodává, že nyní jde jen o politickou dohodu a že proto rozpory podle této dohody mají býti zase rozhodovány politickou Národní frontou. Půjde vždy o politické řešení. Poslanec R.Slánský doporučuje, aby si schůze vyhradila rozhodnutí a pokračovala v debatě o dalších bodech usnesení.

Ministr dr.H.Ripka navrhuje, aby místo ÚNS rozhodovala komise, složená z předsedy vlády, předsedy ÚNS a předsedy SNR. Účastníci schůze projevují souhlas s tímto řešením.

Provádí se poté rozprava o čl.1,ods.2. Ministr V.Nosek se dotazuje, jak se bude vykládati pojem „podstatné věcné změny“. Dr.J.Lettrich vysvětluje, které úvahy vedli k tomuto omezení. Důvodem pro opětné skoumání vlády nemají býti čistě formální nebo stylistické směny. Náměstek msgre dr.J.Šrámek se dotazuje, kdo rozhodne o tom, o jaký druh změn jde. Poslanec R.Slánský má obavy, že by se při takových změnách opakovala celá procedura podle čl.1,odst.1. Dr.J.Lettrich potvrzuje správnost této doměnky jakož i okolnost, že předsednictvo SNR bude povinno znovu předložit osnovu, ale účinní tak ještě předtím, než se v SNR bude hlasovat o osnově.

Poslanec R.Slánský čte poté čl.1,odst.2 návrhu dohody, projednaného v poslední schůzi Národní fronty a poukazuje na podstatné rozdíly. Ministr V.Nosek upozorňuje, že usnesení slovenské Národní fronty je podstatně kratší a má jiný význam. Dr.J.Lettrich vysvětluje, že v případě rozporů mezi vládou a SNR nastupuje zase rozhodčí komise. Náměstek msgre dr.J.Šrámek dává na uvážení, zda vyhovuje tříčlenná rozhodčí komise, je přesvědčen, že tomu tak není, neboť jde o politické otázky.

Po výměně názorů doporučuje dr.J.Lettrich, aby rozhodčím orgánem bylo předsednictvo vlády, doplněné předsedy ÚNS a SNR. Účastníci schůze souhlasí s tím a pozměňují dřívější své usnesení v tomto smyslu. Poslanec R.Slánský má za to, že se mohlo hned od začátku říci, že rozhodčím orgánem budou předsedové stran. Ministr V.Majer namítá, že nejde o totéž, neboť zde budou rozhodovati členové rozhodčí komise jako členové předsednictva vlády a mimo to budou tam předsedové obou zákonodárných sborů.

Ministr V.Nosek poukazuje poté znovu na text ustanovení článku 1,odst.2 původního návrhu dohody. Dr.J.Lettrich žádá, aby se místo o znění mluvilo jen o změnách, neboť proti původnímu znení nemůže vláda dodatečně uplatňovati námitky.Účastníci schůze projevují souhlas. Dr.Brůha namítá, že navržené řešení nevyhovuje, neboť nebylo by účelné, aby SNR nejprve odhlasovala osnovu a aby pak vláda posuzovala provedené změny. Z psychologických důvodů mají býti změny zkoumány a schváleny předtím, než se bude hlasovati. Projevuje se všeobecný souhlas s tímto názorem a předseda vlády Zdeněk Fierlinger formuluje věc poté tak, že SNR, bude-li chtít provést v osnově nařízení změny schválené vládou, předloží tyto změny vládě, ježto předtím bude se o nich hlasovati v plénu SNR a může se v jednání se SNR pokračovati teprve, jakmile vláda tyto změny schválila. Kdyby vláda změny neschválila, bude postupováno podle odst.1 tohoto článku a rozhodne rozhodčí komise, složená z předsednictva vlády a předsedů ÚNS a SNR.

Dr.Brůha dává na uvážení, zda by se nemělo stanoviti, že nařízení SNR budou vyhlašována též ve Sbírce zákonů a nařízení, upouští však od tohoto namětu, když ministr V.Nosek vysvětluje, že by to bez změn dekretu o Sbírce zákonů a nařízení nebylo možné. Ministr V.Nosek se vrací k čl.1,odst.3 návrhu dohody české Národní fronty, který čte, a předseda vlády Zdeněk Fierlinger považuje tuto věc za důležitou. Ministr V.Nosek vysvětluje, že se stran nařízení SNR, kterými překročila svou pravomoc, musí něco státi, neboť nejde snad o ojedinělé případy, nýbrž o celou řadu takových zasahů. Jako příklad uvádí nařízení o fotogrammetickém ústavu pro Slovensko a o doplnění některých ustanovení katastrálního zákona ze dne 14. května 1946, které bylo vyhlášeno v částce 12 Sb.n.SNR pod č.67 Dr.J.Lettrich konstatuje, že tu jde o otázku unifikace zákonodárství a že ve slovenské Národní frontě byla vznesena námitka určité diskriminace nařízení Slovenské národní rady proti tisoovským zákonům, které by revizi nepodléhaly. Domnívá se, že by se problém unifikace musil řešiti na širší bázi celostátní.

Dr.Brůha upozorňuje, že podle čl.3 protokolu o jednání ze dne 11. dubna 1946 má být vytvořen pro tyto úkoly koordinační orgán při Úradě predsednictva vlády, skládající se ze tří Čechů a tří Slováků. Ministr V.Kopecký považuje tento problém rovněž za velice důležitý a doporučuje, aby se revidovala také nařízení sboru pověřenců. Je třeba likvidovat všechny tyto rozdíly, a proto trvá na dotyčném ustanovení. Dr.J.Lettrich se domnívá, že by se musely také revidovat protektorátní předpisy. Ministr V.Majer vysvětluje, že se to stále děje, nehledě k tomu, že protektorátní předpisy jsou pouze použitelné a ne platným právem. Dr.Brůha je proti pojmu použitelnosti, který označuje za právnícké unikum.

Náměstek J.Ursíny se přimlouvá za společné řešení na obou stranách. Náměstek msgre dr.J.Šrámek považuje unifikační problém za důležitý, avšak také složitý. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger dává na uvážení, zda by se SNR nemělo uložit, aby do tří měsíců zjednala pořádek. Náměstek msgre dr.J.Šrámek to považuje za vyloučené a připomíná, že ministerstvo unifikace v první republice nevyřešilo problém sjednocení práva ani za dvacet let.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger se domnívá, že by nejdříve měla mít koordinační komise lhůtu k návrhům, a pak Slovenská národní rada. Dr.F.Hodža upozornil, že věc není tak jednoduchá, poněvadž máme v určitých úsecích české předpisy, které na Slovensku nevyhovují, nebo staré společné předpisy, které na Slovensku byly zrušeny. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger zastává stanovisko, že bude třeba zrušit vše, co odporuje myšlence jednotného právního řádu, resp. sladit různé předpisy v obou částech státního území. Ministr V.Nosek pochybuje, že by se koordinační orgán podle čl.3 protokolu ze dne 11. dubna 1946 pro tyto úkoly hodil.

Poslanec R.Slánský upozorňuje na značný rozsah legislativních úprav, o které půjde, a na to, že některé zásadní problémy, jako obnovení právního pořádku, konfiskace zemědělského majetku, retribuce apod. jsou řešeny samostatnými normami slovenskými. Ministr V.Nosek se táže, kdo takovou odpovědnou a rozsáhlou práci má konati. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger doporučuje, aby vláda zřídila komisi právníků a predsednictva vlády, která by proskoumala všechny normy vydané Slovenskou národní radou a předložila vládě do šesti měsíců návrhy na úpravu směřující k sjednocení právního řádu. Ministr J.Đuriš se domnívá, že to nestačí a že by lhůta byla příliš dlouhá. Dr.F.Hodža připomíná, že půjde o značný počet norem, který bude třeba zkoumat a že by proto vláda měla dát komisi příslušné vodítko.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger myslí, že proti tomu není námitek a že komise bude postupovat podle naléhavosti jednotlivých norem. Zároveň by převzala úkol koordinačního orgánu podle čl.3 protokolu z 11. dubna 1946. Závazek Slovenské národní rady, vyříditi příslušné osnovy podle návrhů komise schválených vládou, by se musel ovšem také stanovit.

Dochází k opravě a výměně názorů o tom, jakým způsobem se unifikace prakticky má provést. Slovenští řečníci a zejména dr.F.Hodža souhlasí s tím, že by se zásadně tak musilo stát celostátním zákonem. V některých případech bude ovšem také třeba pozměňujícího nařízení SNR, v jiných případech se SNR omezí na nařízení zrušovací nebo zrušení vysloví celostátní zákon. Ministr V.Kopecký doporučuje, aby název komise byl „Zvláštní odborná unifikační komise právníků“. V závěru se konstatuje, že se tady unifikace provede celostátními zákony, popřípadě rozšířením účinnosti příslušných norem vydaných pro země české nebo příslušnými nařízeními Slovenské národní rady, která někdy budou mít jen povahu nařízení zrušovacích.

Předseda vlády konstatuje také, že je nyní třeba schůzi ukončiti a dohodnouti se o tom, kdy se představitelé Národní fronty zase sejdou. Po poznámkách předsedy dr.J.Lettricha a dr.F.Hodži, kteří zdůraznili, že se chtějí ještě dnes odpoledne vrátiti do Bratislavy a že jsou zítra, v sobotu, zaneprázdněni, dospívá se k dohodě, podle níž se další schůze představitelů

politických stran sdružených v Národní frontě Čechů a Slováků bude konati dne 24. června 1946 o 10. hodině.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger končí poté schůzi v 13.05 hodin.

Zapsal: Dr.P.Körbel

Zápis

Praha 24. jún 1946

Zápis schůze představitelů politických stran sdružených v Národní frontě Čechů a Slováků, konané v Praze dne 24. června 1946 o 10.hod. v budově Úřadu předsednictva vlády.

Přítomni: podle prezenční listiny.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger zahajuje schůzi v 10.20 hod., vítá přítomné a konstattuje, že legislativní odbor Úřadu předsednictva vlády v dohodě s legislativním odborem ministerstva vnitra vypracoval upravené znění první části zymýšlené doplňující dohody na podkladě jednání v poslední schůzi Národní fronty Čechů a Slováků. Na jeho žádost čte přednosta legislativního odboru ministerstva vnitra tuto část dohody, a to úvodní pasáž a čl.1 (příloha A). Z podnětu předsedy vlády Zdeňka Fierlingera a po výměně názorů nahrazuje se v článku 1 čtyřtýdenní lhůta pro předkládání návrhů nařízení SNR lhůtou dvoutýdenní, pročez se v osmém řádku slovo „čtyři“ nahrazuje slovem „dva“ a v třináctém řádku slovo „čtyř“ slovem „dvou“.

Náměstek K.Gottwald žádá pak vysvětlení k čl.1,odst.2 a náměstek J.Ursíny uvádí, že i tam jde o to, aby vláda mohla zkoumat, zda věcné změny, na nichž se usnesla Slovenská národní rada proti původnímu návrhu nařízení, řeší snad věc, která nepatří do kompetence SNR, nebo otázku rozporu s vládním programem nebo platným zákonem.

Jelikož v poslední schuzi nebyla stanovena lhůta, během které Slovenská národní rada má podle čl.1,odst.3 vydati nové nařízení podle usnesení vlády, učiněného ve smyslu tohoto ustanovení, rozvíjí se rozprava o tom, jaká lhůta se má určit. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger doporučuje lhůtu dvou týdnů, přednosta legislativního odboru Úřadu předsednictva vlády upozorňuje, že tu nejde o úkon vlády, nýbrž o normu zákonodárného sboru, který má výbory, jež projednávají a připravují osnovy na podkladě návrhů sboru pověřenců, a předseda vlády Zdeněk Fierlinger dopooručuje poté čtyřtýdenní lhůtu.

Předseda SNR dr.J.Lettrich poukazuje na to, že u složitých osnov může býti i tato lhůta příliš krátká a konečně se dospívá k dohodě, že se slova „nejdéle do...předsednictvu“ nahrazují slovy „ve lhůtě stanovené vládou“.

Ministr V.Nosek připomíná pak ještě, že ve výpočtu společných věcí, náležijících do působnosti Národního shromáždění, který je obsažen v dohodě ze dne 2.června 1945, scházejí některé důležité odbory, jejichž celostátní úprava je v zájmu státu nezbytná. Je to zejména organizace vnitřní správy, tj. zásadní věci organizace a působnosti národních výborů, zejména jejich volby a jednání, i jejich územní a vnitřní organizace, dále problém župního nebo jiného

zřízení i postavení obcí jako samostatných právních subjektů, a úprava finančního hospodářství svazků územní samosprávy. Podle ministerova názoru není možno, aby tyto zásadní otázky byly řešeny v každé části státu jinak. I ve federativní Jugoslávii byl nedávno odhlasován celostátní zákon o národních výborech, kdežto u nás jsou v českých zemích na straně jedné a na Slovensku na straně druhé předpisy zvláštní, i když podobné.

V dohodě z 2.června 1945 je čl.2,odst.2,č.20, který určuje jako společné věci také „věci, které se mají na základě vzájemné dohody jednotně upravití“. Zřejmě bylo přitom myšleno na podobné případy a je jen třeba si to ujasnit, jaký bude formální postup v těchto případech. Účast slovenských ministrů při usnášení se na osnově takového zákona ve vládě a účast slovenských poslanců při odhlasování takového zákona v Národním shromáždění jest jistě touto vzájemnou dohodou. V zájmu jasnosti bylo by záhodno, kdyby bylo konstatováno výslovně v dohodě, která se dnes projednává, nebo v dodatkovém protokolu k ní, že „vzájemnou dohodou“ podle zhora zmíněné dohody z 2. června 1945 o společných věcech je rozuměti dohodu, již se dosáhne při projednávání příslušné osnovy zákona ve vládě a v Národním shromáždění.

Dr.J.Lettrich vítá tento námět, který považuje za samozřejmý, neboť i Slováci jsou pro jednotní legislativní úpravu těchto problémů. Doporučuje, aby se dnes projednávaná dohoda doplnila přímo vhodným ustanovením. Náměstek K.Gottwald se přimlouvá rovněž za toto řešení, které se přijímá, přičemž se stylizace ponechává legislativním právníkům.

Schůze přistupuje poté k jednání o čl.2 usnesení slovenské Národní fronty k původnímu návrhu doplňující dohody a přednosta legislativního odboru ministerstva vnitra čte čl.2,odst.1 o výkonné moci. Poukazuje na rozdíl mezi usnesením slovenské Národní fronty a návrhem dohody vypracovaným českou Národní frontou, zejména na to, že v českém návrhu je obor výkonné moci sboru pověřenců přesně vymezen a podle toho také určen rozsah výkonné moci vlády na Slovensku. Naproti tomu obsahuje znění navržené usnesením slovenské Národní fronty dvě negativní definice, které se navzájem nedoplňují, a proto považuje řečník text českého návrhu za výhodnější. Dále upozorňuje na to, že v poslední větě čl.2,odst.1 usnesení slovenské Národní fronty je rozpor, pokud se nejprve mluví o přímém výkonu ministrovy pravomoci, dále se však říká, že se tento přímý výkon děje prostřednictvím pověřenectva.

Náměstek J.Ursíny vysvětluje, že tímto dodatkem má jen býti čeleno možnému vzniku dvou exekutivních orgánů na Slovensku, které by působily vedle sebe. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger nepovažuje takovou obavu za důvodnou, neboť půjde jen o pravomoc ministra jako celostátního orgánu. Ministr dr.H.Ripka zastává stanovisko, že smyslem tohoto ustanovení je jen, aby např. ministr vnitra měl možnost poslati na Slovensko svého sekčního šéfa s určitým úkolem a aby tento úředník mohl pak úkol také splnit. Dr.J.Lettrich doplňuje vysvětlení náměstka J.Ursínyho poznámkou, že se uvedenou větou má pověřenectvo zapojiti do ministrovy činnosti, aby se tato činnost nevyvíjela za pověřencovými zády.

Ministr V.Kopecký zdůrazňuje, že jest na celém světě výsadou a právem vládnoucích činitelů, že mohou vykonávati svou pravomoc, zejména moc kontrolní, náhle a překvapujícím způsobem. Taková pravomoc by se stala iluzorní, kdyby se musila vykonávati prostřednictvím kontrolovaných orgánů.

Ministr dr.H.Ripka zastává stanovisko, že toto ustanovení souvisí s ustanovením čl.2,odst.4, kde se upravuje poměr pověřenců vůči ministrovi. Chápe z hlediska psychologického pochybnosti představitelů slovenské Národní fronty, ale na druhé straně naráží se zde na problém, který není problémem specificky slovenským, nýbrž vyskytuje se také v poměru ministrů k zemským národním výborům a jejich referentům a musí býti konečně jednou vyřešen, nemá-li býti trvalý zmatek. Ministr je si vědom, že z hlediska politického je situace

na Slovensku poněkud odlišná, ale z hlediska administrativního je ve všech částech území stejná. Tam musí být dána nadřízenost ministrova a jeho úřadu, a proto nemohli by ministři také souhlasit s tím, že se v čl.2,odst.4 vylučuje možnost pokynů a směrnic úředníků příslušného ministra. Administrativa musí přece fungovat, a tu je nutno si uvědomit, že v ústředním úřadě dělá ministr osobně jen nejdůležitější věci sám, Ostatní věci dělají vedoucí úředníci, to je sekční členové a jen tam, kde si nejsou jisti, zda by ministr souhlasil s určitým opatřením, rozhoduje ministr konkrétně o věci sám. Je to však podle povahy věci jen nepatrná část denní agendy ministersrva. Vydá-li v konkrétním případě sekční šéf jménem ministrovým nějaký pokyn nebo směrnici, které se pověřenci nebudou zdát být správnými, bude mít vždy možnost obrátit se na ministra osobně.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger souhlasí s tímto názorem a domnívá se, že pověřenec má v oboru celostátní agendy sám postavení vyššího úředníka podobně jako sekční šéf. Dr.J.Lettrich to popírá, zdůrazňuje, že pověřenec není byrokratem, nýbrž má spíše funkci státního sekretáře. Ministr V.Kopecký je opačného názoru, zejména pokud jde o agendu celostátní. Tam má politickou odpovědnost ministr a pověřenec je jen jeho výkonný orgán.

Náměstek prof.dr.J.Stránský se zabývá rozdílem mezi dikcí, že sbor pověřenců je odpověden vládě nebo že jí je podřízen. Domnívá se, že tyto dva výrazy nejsou totžné, že odpověden je vlastně každý občan, ale tím není dána podřízenost. Kdyby mělo zůstat při výrazu „odpověden“, pak by se zde musilo obdobně jako v čl.2,odst.4 také říci, že i sbor pověřenců je povinen řídit se pokyny a směrnici vlády. Nestačí vlastně ani tento výraz, nýbrž mělo by se mluvit konkrétně o rozhodnutích.

Ministr V.Nosek konstatuje, že nikdo nechce posílati na Slovensko trvale české výkonné orgány. Půjde vždy při výkonu ministrovi pravomoci jen o zcela přechodné úkony, jako komise, delegace apod. Jako příklad uvádí ministr delimitační komisi při jednání se Sovětským svazem ve věci Podkarpatské Ukrajiny.

Dr.J.Lettrich navrhuje poté, aby se závěrečná část čl.2,odst.1 formulovala „prostřednictvím, popřípadě v součinnosti pověřenectva“. Náměstek K.Gottwald nepovažuje takové řešení za vhodné, neboť ministr musí mít v určitých případech právo zakročiti sám, zejména kdyby pověřenec překročil svou pravomoc, jak se to stalo u pověřence pošt, který dal vytisknouti zvláštní slovenské známky. To by se mohlo také opakovati u peněz. Je jasné, že u poslední věty tohoto odstavce jde o výjimečné ustanovení. Kdyby se toto ustanovení mělo omeziti obdobně tak, jak je to větě předcházející, stalo by se úplně bezpředmětním. Ministr konzist.r.P.F.Kála je téhož názoru. Ministr dr.P.Drtina dává na uváženu, zda by se závěrečná část odstavce nemohla upravit na „popřípadě v součinnosti s pověřenectvem“. Poslanec R.Slánský doporučuje, aby se přímo výkon ministrovi pravomoci ometoval na mimořádné případy.

Poslanec Baš'ovanský je přesvědčen, že nikomu nejde o to, aby vnikly na Slovensku vedle pověřenců a pověřenectev zvláštní orgány se stejnou pravomocí, a to se má právě vyloučiti formulací navrženou slovenskou Národní frontou. Na druhé straně je pravda, že tato formulace není právě šťastná, poněvadž vlastně je v rozporu s tím, co se říká ve větě předcházející. Snad by se mohlo přímo uvést, že výkonem ministrovy pravomoci nemají být zřizovány zvláštní orgány na Slovensku vedle pověřence a pověřenectva. Náměstek prof.dr.J.Stránský považuje výraz „součinnost“ za nejasný, nehledě k tomu, že někdy bude třeba spoupůsobení pověřence a v jiných případech nikoliv. Podle jeho názoru postačí, bude-li se přímo výkon ministrovy pravomoci dít na Slovensku s vědomím pověřencovým, aby měl možnost evidence a kontroly, zda se nezasahuje do jeho kompetence.

Dochází poté k dohodě, že se přímý výkon ministrovy pravomoci na Slovensku má dít s vědomím příslušného pověřence. Dr.J.Lettrich žádá pak, aby se tento výkon omezil podle

námětu poslance Slánského na mimořádné případy. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger to nepovažuje za dobře možné, poněvadž může také jít o řádné případy. Též názoru je ministr Kopecký. Dr.Brůha navrhuje, aby se do druhé věty tohoto odstavce vsunulo za slovo „působí“ slovo „zpravidla“. Náměstek J.Ursíny je proti tomuto výrazu, který podle jeho názoru nevyhovuje postránci jazykové a doporučuje místo něho slovo „zásadně“. Předseda dr.J.Lettrich se přimlouvá za tento výraz, který podle jeho přesvědčení také lépe vyjadřuje snahu, aby se důkladným a úplným začleněním pověřenců a pověřenectva do státního aparátu stal jakýkoliv přímý zásah ministrův na Slovensku bezpředmětným a zbytečným.

Ministr V.Kopecký poukazuje na to, že je třeba, aby si účastníci schůze dobře uvědomili, jaký význam má vlastně celé ustanovení čl.2,odst.1. Jde o výkon pravomoci ministra jako člena celostátní vlády na kterékoliv části státního území. Tuto pravomoc musí přece ministr mít všude a musí mít možnost zjistit, co se dělá kdekoli na státním území, neboť má na tom oprávněný zájem a nikdo mu nemůže odírat právo, aby se o tom přesvědčoval, poukazem na nějakou autonomii. Dr.Brůha má za to, že tato věc souvisí s otázkou, zda pověřenci jsou ve věcech spadajících do pravomoci Slovenské národní rady podřízeni Slovenské národní radě nebo jen ministři.

Náměstek prof.dr.J.Stránský uvádí, že podle správné poznámky přednosty legislativního odboru Úřadu předsednictva vlády jde vlastně o zbytečný spor a nedorozumění. Pravomocí ministrou, kterou má vykonávat podle poslední věty čl.2,odst.1, se nerozumí nějaká konkrétní pravomoc, jež by byla v rozporu s rezortní a instalační pravomocí pověřence a pověřenectva, nýbrž jde o pravomoc vyhrazenou ministři, o které má jen platit, že ji může vykonávat bez újmy pro pravomoc pověřence a pověřenectva na Slovensku obdobně tak, jak ji může vykonávat v českých zemích bez újmy pro pravomoc zemských národních výborů a jejich referátů.

Ministr dr.H.Ripka souhlasí s ministrem V.Kopeckým v tom, že je třeba zjednat v těchto věcech jasno, neboť dosavadní nejasný stav je jen logickým důsledkem, že máme prakticky vlastně dva státy. Ministr V.Kopecký poznamenává, že máme dvojí státní správu, načež ministr dr.H.Ripka zdůrazňuje, že to také znamená vlastně dvojí stát. Věc by byla jasnější, kdyby pověřenectva měla stejnou působnost jako zemské národní výbory. Tomu však tak není, nýbrž je zde značný rozdíl a nebude-li věc uspokojivým způsobem upravena, potrvá dosavadní nepořádek dále.

Ministr V.Majer navazuje na text čl.2,odst.1 českého návrhu dohody, přičemž vyslovuje názor, že by stačilo úplně, kdyby z tohoto odstavce zůstaly první a poslední věta. Kdyby se pak četly tyto dvě věty v souvislosti s čl.1 nové dohody, bylo by jasné, jakou pravomoc mají na Slovensku vláda a její členové.

Náměstek prof.dr.J.Stránský poznamenává, že z hlediska juristického má ministr Majer úplně pravdu. Jde však o to, že dosavadní praxe neodpovídá tomuto stavu a že účelem dohody je, aby nežádoucí stav byl odstraněn. Proto je na místě obšírnější a jasnější formulace. Náměstek K.Gottwald je též názoru a nechápe, jak ministr Majer může přijít s takovým názorem. Také ministr konzist.r.P.Fr.Hála doporučuje co nejjasnější formulaci, i kdyby byla rozsáhlejší, aby bylo zcela jasné, co patří do pravomoci vlády a co do pravomoci sboru pověřenců.

V této souvislosti žádá ministr V.Majer ještě, aby se schůze také vrátila k textu české Národní fronty, pokud se jím úzký výkon moci sboru pověřenců vymezuje pozitivně odkazem na rámec nařízení Slovenské národní rady. Dr.F.Hodža uvádí, že by to nestačilo, neboť dotyčný úsek pravomoci sboru pověřenců je také určen uherskými předpisy, předpisy první republiky a předpisy tzv. Slovenského státu, pokud tyto předpisy upravují věci, které by dnes patřily do normotvorné působnosti Slovenské národní rady. Ministr V.Nosek dává na uvážení, zda by se výraz „v rámci nařízení“ neměl nahradit formulací „v rámci nařizovací moci“.

Dochází k dlouhé rozpravě o této věci, v níž dr.F.Hodža navrhuje, aby se výslovně mluvilo o normotvorné pravomoci Slovenské národní rady, nehledě k tomu, zda příslušná věc byly snad před její působností upravena dřívějším zákonodárním činitelem. Náměstek K.Gottwald a předseda vlády Zdeněk Fierlinger považují také bližší vysvětlení za zbytečné, zastávají stanovisko, že věc je vzhledem k obsahu čl.1 nové dohody naprosto jasná, že by výslovný odkaz na normy z dřívější doby dikci jen zbytečně komplikoval a že se také nedoporučuje, aby se zde stala zmínka o normotvorné činnosti Tisova státu. Ministr dr.V.Šrobár poskytuje v této souvislosti informace o zákonodárné působnosti za maďarského režimu na Slovensku. Konečně se formuluje ustanovení čl.2,odst.1 takto:

„Výkonná moc na Slovensku v rámci normotvorné pravomoci Slovenské národní rady podle čl.1 vykonává sbor pověřenců, popřípadě jednotliví pověřenci, kteří jsou odpovědní za její výkon Slovenské národní radě. V ostatních věcech má výkonnou moc na Slovensku vláda, popřípadě jednotliví ministři, přičemž jako výkonné orgány působí zásadně pověřenci a jejich úřad; ministr je však oprávněn vykonávat svou pravomoc na Slovensku též přímo orgány svého úřadu s vědomím příslušného pověřence. Pokud nařízení Slovenské národní rady, vydané před účinností této dohody, upravilo věc, která nepatří do kompetence Slovenské národní rady, má výkonnou moc vláda, popřípadě příslušní ministři.“

Čte se poté čl.2,odst.2 návrhu slovenské Národní fronty a předseda vlády Zdeněk Fierlinger upozorňuje, že k ustanovení o jmenování předsedy sboru pověřenců prezidentem republiky má legislativní odbor Úřadu předsednictva vlády vážné námítky.

Předseda dr.J.Lettrich vysvětluje, že slovenská Národní fronta vycházela z úvahy, že prezident republiky jmenuje na Slovensku také vysoké úředníky, přičemž by nebylo logické, aby členy sboru pověřenců a zejména předsedu sboru pověřenců jmenoval prezident republiky.

Ministr dr.H.Ripka nepovažuje tuto obdobu za případnou, neboť na rozdíl od úředníků je pověřenec politickým funkcionářem, který vykonává vládní a výkonnou moc a je podřízen vládě, resp.ministrovi. Za tohoto stavu věci je zcela logické, že jmenovací právo vykonává stran pověřenců vláda. Naproti tomu nemůže ministr souhlasit s tím, aby předseda sboru pověřenců byl ministr-Slovák. Nepovažuje to za účelné z důvodů praktických, neboť není dobře možné, aby slovenský člen vlády mohl účelně zastávat obě funkce. Nejde však jen o tuto praktickou otázku, nýbrž také o to, že není dobře možné, aby předseda nižšího výkonného a vládního sboru byl zároveň členem sboru vyššího, kterému nižší sbor odpovídá. V tom spatřuje ministr inkompatibilitu.

Náměstek prof.dr.J.Stránský zastává stanovisko, že by jmenovací právo prezidentovo u předsedy sboru pověřenců do určité míry odpovídalo představám prezidenta republiky, které měl již při jednání o těchto ústavně právních věcech v Londýně. I tam projevoval prezident republiky někdy přání, aby předsedové zemských národních výborů byli jím jmenováni, popřípadě aby potvrzoval jejich volbu. Řečník má za to, že by bylo skutečně na místě, aby volba tak důležitého funkcionáře podléhala schválení prezidenta republiky.

Dochází k další dlouhé debatě za účasti ministra dr.H.Ripky, který znovu vysvětluje, proč není pro kumulaci funkcí předsedy sboru pověřenců a člena vlády, kdežto náměstek K.Gottwald vidí v takovém sloučení funkcí značnou výhodu z hlediska praktického. Byla by tím zaručena lepší spolupráce vlády a sboru pověřenců a lepší možnost kontroly ze strany vlády. Pokud jde o jmenovací právo, je řečník přesvědčen, že by prezident republiky za daného stavu věci nesouhlasil s tím, aby před ústavně právním vyřešením postavení Slovenské národní rady a sboru pověřenců měl jmenovati předsedu sboru pověřenců, neboť tím by skutečně vznikla představa o dvou vládách.

Náměstek prof.dr.J.Stránský poukazuje na to, že prezident republiky jmenuje vyšší úředníky na Slovensku, pročez není dobře možné, aby pověřence, který je nad nimi, jmenovala jen vláda. Předseda vlády Zdeněk Fierlinger nesdílí toto stanovisko, neboť u pověřence nejde o úředníka, nýbrž o politickou funkci. Stejně stanovisko zajímá ministr V.Majer. Naproti tomu trvá předseda dr.J.Lettrich na názoru, že není možné, aby vláda jmenovala pověřence. Není-li možno, aby předsedu sboru pověřenců jmenoval prezident republiky, pak bude třeba, aby všechny členy sboru pověřenců jmenovalo předsednictvo Slovenské národní rady za souhlasu nebo se schválením vlády. Ministr nemůže být předsedou sboru pověřenců ze zásadních důvodů, neboť to by znamenalo, že bychom se vrátili k poměrům v první republice, kdy jsme měli ministra jako člena vlády, který byl ministrem s plnou mocí pro Slovensko. Náměstek prof.dr.J.Stránský dává na uvážení, zda by se další jednání o tomto bodě nemělo odložit na pozdější schůzi tak, aby obě Národní fronty měly možnost dalších porad.

Ministr V.Kopecký argumentuje, že vláda je nejvyšším a nejširším politickým orgánem ve státě, který vykonává politickou vládní a výkonnou moc ve všech případech, kde není vyhrazena prezidentu republiky. Z toho plyne, že má zajisté také právo, aby jmenovala všechny členy sboru pověřenců, jenž jest jí podřízen. Kdyby se toto jmenovací právo dalo prezidentu republiky, pak by vznikla skutečná personální unie, prezident by na jedné straně jmenoval vládu, na druhé straně sbor pověřenců a okolnost, že Demokratická strana zastává toto řešení nasvědčuje tomu, že nerespektuje celostátní vládu, že ji stále bryskuje a že není pro ústřední vládu.

Dr.J.Lettrich zdůrazňuje, že nezná žádnou ústřední vládu, neboť Československo má jen jednu vládu. Ministr V.Kopecký odpovídá, že Slováci nemluvili vždy tak, ale dr.J.Lettrich trvá na svém.

Náměstek prof.dr.J.Stránský má určité pochybnosti, zda řešení, podle něhož by vláda jmenovala pověřence, skutečně vyhovuje. Připomíná, že prezident republiky jmenoval zemské prezidenty a pověřenec je vlastně více než prezident. Ministr V.Majer poukazuje na to, že to by nebylo rozhodující, poněvaž u pověřence jde o politickou funkci, nikoliv o státního úředníka. Jinak dlužno ovšem uvážiti, že sbor pověřenců a jeho členové podléhají Slovenské národní radě, resp. jsou jí odpovědni, takže by jmenovací právo předsednictva Slovenské národní rady bylo zásadně odůvodněno. Také ministr dr.H.Ripka má určité pochybnosti, zda je možné, aby sbor, který má přece mnohem větší pravomoc než nějaký národní výbor a dokonce i větší pravomoc než zemský národní výbor, byl jmenován vládou.

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger poukazuje na to, že právě poněvaž sbor pověřenců má tak širokou pravomoc, která mu je vyhrazena vládou, je na místě, aby vláda měla také určitý vliv na jeho jmenování. Ministr konzist.rada P.Fr.Hála se vyslovuje pro jmenovací právo vlády, přičemž odůvodňuje tento svůj názor samozřejmou snahou po vytvoření jednotné společné státní administrativy. Sbor pověřenců musí proto podléhati vládě a jednotlivý pověřenec svému ministrovi.

Náměstek J.Ursíny upozorňuje, že vlastně není podstatný věcný rozdíl mezi českým návrhem a návrhem slovenským. Podle českého návrhu má členy sboru pověřenců jmenovati vláda na návrh předsednictva Slovenské národní rady, kdežto podle druhé alternativy slovenského návrhu má členy sboru pověřenců jmenovati předsednictvo Slovenské národní rady se souhlasem vlády. Půjde tedy v obou případech o součinnost těchto dvou činitelů, z nichž žádný nemůže jmenování provést bez druhého. Z psychologického hlediska bude však rozhodně lepším řešením, podle něhož by jmenovací právo bylo formálně u předsednictva Slovenské národní rady. Meritorně nemůže toto předsednictvo stejně nic dělati bez schválení vlády.

Ministr V.Majer se připojuje k tomuto názoru. Také ministr dr. P.Drtina konstatuje, že chtěl, když se přihlásil k slovu, říci v podstatě totéž jako náměstek J.Ursíny. V tomto stadiu, kde přece jde jen o přechodnou úpravu na základě politické dohody, která má mít platnost do definitivního ústavně právního vyřešení poměrů zemí českých na straně jedné a Slovenska na straně druhé, nezáleží tolik na formalitě. Bude ovšem třeba stanovit zcela jasně, že jmenovací právo má předsednictvo Slovenské národní rady jen po předběžném schválení vlády.

Poté dochází k dlouhé debatě o otázce odpovědnosti sboru pověřenců a jednotlivých pověřenců ve Slovenské národní radě. Předseda SNR dr.J.Lettrich trvá na této odpovědnosti, přičemž poukazuje na to, že Slovenská národní rada vykonává zákonodárnou moc svými nařízeními, že je úkolem sboru pověřenců a jednotlivých pověřenců, aby tato nařízení vykonávali, tj. prováděli, takže je samozřejmé, že musí být odpovědni zákonodárnému sboru, od něhož příslušné normy pocházejí. Ministr V.Kopecký namítá, že tu jde o politickou odpovědnost, nikoli o podřízenost, že však zároveň sbor pověřenců a pověřenci vykonávají státní moc ve věcech celostátních a v této své funkci musejí rozhodně být podrobeni vládě a jednotlivým ministrům. Náměstek K.Gottwald potvrzuje správnost tohoto názoru a konstatuje, že ze všech projevů mluvčích Demokratické strany vyplývá nedostatek dobré vůle. Kdyby jim skutečně šlo o upevnění jednoty Československé republiky a o posílení autority vlády, nečinili by stále námitky a nehleděli by snižovat tuto autoritu a ignorovat vládu při každé příležitosti.

Dr.J.Lettrich a náměstek J.Ursíny popírají, že by to bylo jejich úmyslem, dovolávají se však jinak Košického programu. Ministr dr.H.Ripka má dojem, že se chodí jakoo kolem hoorké kaše. Jak již jednou uvedl, projevuje se obdobný problém také v českých zemích, i když nemá tak politický aspekt. Má na mysli postavení zemských národních výborů. Je přesvědčen, že i zemské národní výbory, třeba se stále mluví o samosprávě, musí přece, ajen být podrobeny ministru vnitra, neboť v poslední řadě je za jejich činnost odpověden Národnímu shromáždění ministr vnitra. Ministr má dojem, že neprávem žijeme ještě stále v představách o dvojí koleji, ačkoliv přece nyní tato dvojí kolej má být odstraněna a máme mít ve státní správě jen jednu kolej. Podle jeho přesvědčení musí být výkonná moc v celém úseku odpovědna na celém státním území, tedy také v úseku samosprávy. Je ovšem pravda, že někdy půjde o maličkosti, kde zákrok ministrův nebude aktuální. Půjde-li o jednotlivou kašnu nebo o jednotlivou kanalizaci, není třeba, aby se ministr staral o věc. Musíme si však uvědomit, že tam, kde se například vyskytnou nedostatky kanalizace ve větším rozsahu, bude to problém, který nebude mít jen místní význam, půjde zejména o zdravotní aspekt a bude zajisté dán důvod, aby zakročilo příslušné ministerstvo zdravotnictví.

Náměstek prof.dr.J.Stránský doporučuje, aby se o věci příliš neteoretizovalo. Je samozřejmé, že každý problém samosprávy má celou řadu aspektů, a zejména pokud jde o komunální věci možno konstatovat, že téměř všechny mají také určitý aspekt veřejné bezpečnosti. Třeba proto rozlišovat mezi politickou odpovědností a byrokratickou podřízeností. Ministr V.Nosek je téhož názoru a uvádí jako důkaz byrokratické podřízenosti národních výborů, že jejich členy bere do přísahy a jelikož zase členové nižších národních výborů jsou bráni do přísahy vyššími národními výbory, je tím zabezpečena hierarchická výstavba národních výborů z hlediska byrokratického. Předseda vlády Zd.Fierlinger myslí, že by se snad přesto vystačilo v poměru sboru pověřenců vládě s pojmem odpovědnosti, bude-li věc mezi stranami zcela jasná.

Náměstek K.Gottwald zastává stanovisko, že pro novou úpravu státní správy bude směrodatná otázka, jak se vyřeší problém kompetence. Dosud trpí naše státní správa tím, že všechny věci jsou příliš centralizovány, že se vše rozhoduje v ústředním úřadě a že následkem toho místní úřady nemají vlastně žádnou kompetenci. Musíme veřejnou správu decentralizovat, a to je jediná správná cesta pro vyřešení příslušných problémů. Jinak musí ovšem zustati při služební podřízenosti, neboť opak toho by způsobil chaos.

Dr.F.Hodža poukazuje na to, že ustanovení čl.2,odst.4, resp. také ustanovení čl.2,odst.3 jsou dány dostatečné záruky pro kontrolní a zrušovací právo vlády. Má na mysli slovenské znění usnesení slovenské Národní fronty. Předseda vlády Zd.Fierlinger se přimlouvá za to, aby se hledalo kompromisní řešení.

Náměstek K.Gottwald připomíná, že podle českého návrhu mají všichni členové sboru pověřenců vykonávati slib do rukou předsedy vlády a trvá na tom, aby toto ustanovení zůstalo v platnosti. Ministr koozist. rada P.Fr:Hála se připojuje k tomuto požadavku, neboť je třeba, aby takovýmto způsobem byl dán výraz služební podřízenosti sboru pověřenců vůči vládě.

Dr.J.Lettrich namítá, že podle toho, jak si to představují čeští členové dnešní schůze, byl zemský prezident velkým pánem proti předsedovi sboru pověřenců. Řešení, které se navrhuje z české strany by znamenalo, že by sbor pověřenců nebo pověřenec nemohl zřídit ani nemocnici bez souhlasu vlády nebo ministra. Náměstek K.Gottwald konstatuje, že tu nejde o zřizování nějakých nemocnic, takové věci se musejí decentralizovat tak, aby administrativa nebyla příliš těžkopádná a aby se mohly vyřizovat místně a rychle. Jde však o zásadní problémy, jako o bezpečnost, zdravotnictví, finance a pod.

Poslanec R.Slánský uvádí jako další důležitý úsek zásobování. Ministr V.Kopecký trvá na tom, aby v těchto zásadních věcech byla důsledně uplatňována nadřízenost vlády a podřízenost sboru pověřenců. Náměstek K.Gottwald se zmiňuje v této souvislosti ještě o tom, že vlastně v první republice samospráva byla ve skutečnosti paskvilem a že věci větší důležitosti vyřizoval zemský prezident, který byl přímo podřízen ministrovi vnitra. tyto předválečné poměry nelze vůbec srovnati s tím, co je dnešním stavem na Slovensku. Poslanec Slánský pojednává pak o odpovědnosti referentů zemského národního výboru tomuto národnímu výboru a tím nepřimo také ministrovi vnitra.

Náměstek K.Gottwald opakuje poté, že je přece jen podezřelé, že se členové Demokratické strany tak urputně brání každému pokusu o sjednocení veřejné správy, že si všude chtějí nechat jakási zadní dvířka a je třeba uvážiti, co to politicky znamená.

Dr.J.Lettrich se ohrazuje proti takové domněnce, poukazuje na to, že návrh slovenské Národní fronty je návrhem všech čtyř stran sdružených v této frontě, že je třeba si uvědomiti, že dnes, v roce 1946 máme jiné poměry než v roce 1938, a že by nebylo záhodno, aby se na Slovensku mohlo tvrditi, že se u Košického programu opakuje historie s Pitttsburskou dohodou. Ministr V.Kopecký polemizuje energicky s touto poznámkou, poukazuje na to, že také Košický program stojí na půdě jednotného státu a v důsledku toho jednotné státní správy a že za dnešního stavu Česi uznávají plně samobytnost slovenského národa.

Ministr J.Đuriš navazuje na poznámku dr.Lettricha, že slovenský návrh je výsledkem jednomyslného usnesení slovenské Národní fronty. Zastává názor, že to neznamená, že by jednotlivý představitelé slovenské Národní fronty nemohli přistoupiti při společné schůzi stran Národní fronty Čechů a Slováků na změny, mají-li za to, že takové změny jsou nutné v zájmu jednoty státu. Je jistě správné, že sbor pověřenců bude vykonávati, resp. vykonáva na Slovensku určitou pravomoc na podkladě nařízení Slovenské národní rady a že z tohoto hlediska má také určitou odpovědnost vůči Slovenské národní radě. Jinak je jasné, že i každý komunální problém může býti takového rozsahu, že se z něho stane otázka celostátní. Jako důkaz uvádí ministr případ obecného býka, který, pokud půjde o jednotlivou obec, nemůže přirozeně býti zájmem nějakého vyššího správního orgánu. Pujde-li však o nějakou zásadní úpravu stran obecních býků, která se dotýká většího počtu obcí, pak to bude otázka celostátní vyživovací nebo zemědělské politiky a není možné, aby celostátní ministr nebo celostátní vláda neměli náležitého vlivu. Není-li samospráva v některém úseku v souladu s celostátní politikou, musí přece vláda, resp. příslušný ministr míti právo zakročiti.

Předseda vlády Zd.Fierlinger čte poté návrh nové formulace čl.2,odst.2, podle kterého by toto ustanovení znělo:“Ve smyslu předcházejících ustanovení je sbor pověřenců odpovědný vládě. Členy sboru pověřenců jmenuje po předběžném schválení vlády předsednictvo Slovenské národní rady. Členové sboru pověřenců vykonávají slib do rukou předsedy vlády.“ Konstatuje, že přítomní souhlasí s tímto kompromisním návrhem, který odpovídá výsledkům rozpravy.

V tomto stadiu jednání se dotýká předseda vlády Zd.Fierlinger jiné věci, která s dnešním jednáním nesouvisí a patří vlastně spíše do vlády. Jde o návštěvu britské parlamentní delegace, které byla již několikrát odložena a stala se nyní naléhavou.

Tajemník Národního shromáždění dr.Madar, který se v tomto okamžiku dostavuje do jednací síně, poskytuje informace o složení této delegace a o dosavadním jednání s ní. Vyslovuje domněnku, že by nebylo záhodno, kdyby delegace, která má být hostem našeho Národního shromáždění, neměla příležitost zúčastnit se alespoň dvou nebo tří schůzí Národního shromáždění. Kdyby přijela ihned, je nebezpečí, že by se po dobu jejího pobytu v Praze Národní shromáždění ještě nesešlo. Ministerstvo zahraničních věcí souhlasí s návštěvou a doporučuje ji.

Náměstek K.Gottwald se domnívá, že se v prvních čtrnácti dnech měsíce července naše Národní shromáždění určitě sejde. Předseda vlády Zd.Fierlinger myslí rovněž, že tomu tak bude, jinak zastává stanovisko, že není námitek, aby delegace přijela, neboť bude přece úřadovat předsednictvo nového Národního shromáždění, které je již ustanoveno a mimo to může jako hostitel také vystupovati alespoň částečně vlada. Předseda sděluje poté dr.Maadarovi, aby v tomto smyslu věci vyřídil s ministerstvem zahraničních věcí. poté odchází předseda vlády a předsednictví schůze přejímá náměstek V.Široký.

Čte se ustanovení čl.2,odst.4 slovenského návrhu a slovenští činitelé souhlasí s tím, aby se v druhém a třetím řádku škrtnla slova „(na však pokyny a směrnicemi jeho úředníků)“. Předseda dr.J.Lettrich žádá, aby naproti tomu do tohoto odstavce bylo pojata doplňující ustanovení, podle něhož ministr neučiní celostátní opatření bez slyšení příslušného pověřence. Má za to, že to bude v zájmu věci tak, aby při celostátních úpravách nemohlo dojít k řešením, které neodpovídá konkrétně zvláštním poměrům na Slovensku. Náměstek K.Gottwald považuje takový postup ministrův za samozřejmý a téhož názoru je ministr J.Đuriš. Ten nadhazuje otázku,co má platit, kdyby se pověřenec včas nevyslovil a kdyby věc nesnesla odkladu. Dr.J.Lettrich poznamenává, že v takovém případě rozhodne ministr, aniž vyčká vyjádření pověřence, popřípadě, bude-li čas, obrátí se na vládu, aby věc vyřídila politicky.

Dochází ještě k další výměně názorů o tomto doplnění odstavce 4 za účasti náměstka K.Gottwalda, ministrů V.Kopeckého a konzist.rady P.Fr.Hály a poslance R.Slánského a dr.J.Lettricha. Konečně učiněna dohoda, že se na konci tohoto odstavce vsune věta tohoto znění:“Na druhé straně vydá ministr všeobecné směrnice vyhlášky ve věcech celostátních po slyšení příslušného pověřence.“

Čte se znění čl.3 slovenského návrhu a náměstek K.Gottwald poukazuje na to, že by toto řešení nebylo vůbec řešením, nýbrž znamenalo by jen, že by vše zůstalo po starém.

Dr.J.Lettrich zastává stanovisko, že sjednocení kontroly státního hospodářství není za daného stavu věci možné politickou dohodou, nýbrž může se uskutečnit jen zákonnou úpravou. Máme pro výkon kontroly státního hospodářství odlišné předpisy v zemích českých a na Slovensku, a pokud nebude vydán jednotný předpis, musejí oba úřady pracovat vedle sebe, přičemž ovšem platí ustanovení čl.8 protokolu ze dne 11. dubna 1946, podle něhož až do vydání jednotného zákona budou oba dosavadní nejvyšší kontrolní úřady v trvalém styku za účelem jednotných kontrolních metod. Obává se, že by se jakoukoliv odchýlnou politickou

dohodou prejudikovalo toto definitivní řešení zákonem, trvá na tom, že se dosavadní stav nemá změnit, nepovažuje tento problém za tak ožehavý.

Náměstek K.Gottwald je opačného názoru. Jednotná kontrola státního hospodářství je nanejvýš nutná, je nemožný dosavadní stav, podle něhož předseda Nejvyššího účetního kontrolního úřadu nemá na Slovensku vůbec žádnou pravomoc, řešíme přece v tomto stadiu všechny věci jen přechodně politickou dohodou bez prejudice pro definitivní ústavně právní řešení a řečník nemůže proto pochopit, proč právě v úseku, který je zvláště naléhavý, tj. v úseku státní kontroly, má zůstat při dnešním neuspokojivém stavu z nějaké obavy, že by se mohl vytvořit přejudic. Jak si mohou zástupci Demokratické strany dovolit takovou argumentaci? Je pro to jen jedno vysvětlení, že si nepřejí, aby se jim koukalo do jejich hospodářství.

Dr.J.Lettrich se ohrazuje proti tomuto tvrzení, poukazuje na to, že při jednání, které vedlo k protokolu dne 11.dubna 1946, bylo již dosaženo téměř úplné dohody, ale pokus o dohodu ztroskotal, poněvadž předseda NÚKÚ vyslanec dr.J.Friedmann nechtěl souhlasit s tím, aby předseda NKD byl odpověden také Slovenské národní radě. Kdyby dnes zástupcové českých politických stran souhlasili s takovou úpravou, mohla by se uskutečnit, řečník se však obává, že by to zase nemělo smyslu, poněvadž by předseda NÚKÚ nesouhlasil.

Náměstek K.Gottwald upozorňuje, že by jistě souhlasil, kdyby to usnesla Národní fronta. Může-li být sbor pověřenců politicky odpověden Slovenské národní radě, není zásadních námitek proti tomu, aby ve věcech čistě slovenských, pokud jsou upraveny nařízením Slovenské národní rady, byla zde také určitá politická odpovědnost předsedy NKD vůči Slovenské národní radě bez újmy pro jeho služební podřízenost. Jinak třeba si uvědomit, že Nejvyšší účetní kontrolní úřad může zasahovat ve všech úsecích státních financí, dokonce v obcích.

Ministr konzist. rada P.Fr.Hála má za to, že tomu tak není, a poukazuje na to, že NÚKÚ neměl pravomoc zasahovat do hospodářství zemědělské rady v Brně. Čte se poté text čl.3 českého návrhu, která se schvaluje s tím, že se na konci prvního odstavce připojují slova „s vědomím předsedy Nejvyššího kontrolního dvora“ a že se v druhém odstavci vsunuje druhá věta tohoto znění:“Ve věcech působnosti Slovenské národní rady je předseda Nejvyššího kontrolního dvora odpověden též Slovenské národní radě.“

Při dalším jednání dotazuje se náměstek K.Gottwald, proč ze slovenského návrhu vypadl úplně čl.4 českého návrhu, týkající se jmenování vyšších státních zaměstnanců. Dr.J.Lettrich vysvětluje, že se slovenská Národní fronta rozhodla pro toto řešení proto, že při personálních věcech jde o zvláště ožehavý bod. Měla za to, že vyhovuje zatím jako provizorium řešení podle protokolu ze dne 11. dubna 1946, které jest obsaženo v jeho čl.1. Náměstek K.Gottwald čte poté český návrh, přičemž konstatuje, že podle jeho přesvědčení tento návrh plně vyhovuje a bere dostatečný ohled na slovenský vliv při personální agendě. Bez podnětu resortního pověřence nemůže být provedeno na Slovensku vůbec žádné jmenování.

Dr.F.Hodža má za to, že by se tato ožehavá materie neměla toho času upravovat, poněvadž úprava, která by znamenala proti dosavadnímu stavu zmenšení slovenského vlivu, způsobila by zlou krev. Myslí, že celý problém není aktuální, poněvadž se stejně v této době státní zaměstnanci nejmenují a je všeobecný zákaz přijímání.

Ministr V.Kopecký nesouhlasí s tímto názorem, neboť jde také o povyšování. Je rozhodně třeba, aby vláda a ministři získali přiměřený vliv na jmenování úředníků na Slovensku, neboť toho času nemají naprosto žádnou kontrolu a ministr je přesvědčen, že se v úřednickém aparátě na Slovensku nacházejí mnozí lidé, kteří z hlediska státně politického tam nepatří. Mohlo by se stát, že by se nám tam vyskytli takoví lidé jako Kempný nebo Bugár.

Dr.J.Lettrich poukazuje na to, že každý ministr má právo dáti si předložit pověřencem spisy, zejména také spisy personální, takže kontrola ministrova je zabezpečena. Ministr. konzist. rada P.Fr.Hála nepovažuje tento názor za správný, neboť ministr si nemůže vyžádati konkrétní spisy, když o příslušné agendě nic neví, a to je právě dosavadní stav.

Ministr V.Nosek upozorňuje, že protokoly ze dne 11. dubna 1946 řeší jen jmenování nejvyšších státních úředníků od vrchního odborového rady až k sekčnímu šéfovi. Nevyřešena zůstala otázka jmenování odborových radů o vrchních ministerských komisářů, tj. úředníků čtvrté a páté platební stupnice, kteréžto jmenování jest podle ústavní listiny vyhrazeno vládě. Dnešní stav je ten, že v českých zemích tato jmenování provádí skutečně vláda na návrh příslušného resortního ministra a podle doporučení personálního komitétu ministrů. Naproti tomu si Slováci dělají tyto věci sami, asi se sborem pověřenců a jednotlivými pověřenci. U šesté platové stupnice, tj. u ministerského komisaře mohlo by se snad dospěti k nějaké dohodě na tom podkladě, že by tato jmenování prováděl pověřenec sám a že by je jen oznamoval z důvodů evidenčních a za účelem případné kontroly příslušnému ministrovi. Náměstek K.Gottwald je pro tento způsob řešení.

Dr.F.Hodža se vyslovuje znovu pro největší opatrnost při řešení tohoto ožehavého problému. Konstatuje, že v době revoluční měla Slovenská národní rada úplnou neomezenou pravomoc v tomto úseku. Tato pravomoc byla již do značné míry odbourána protokolem ze dne 11. dubna 1946, když Slovenská národní rada vrátila prezidentovi jmenovací právo. Nebylo by záhodno, aby se její jmenovací právo po tak krátké době ještě dále snižovalo.

Ministr konzist. rada P.Fr.Hála má za to, že nejde přece o vyloučení slovenského vlivu, neboť ve vládě sedí větší počet slovenských ministrů, kteří spolurozhodují ve věcech personálních a mohou na podkladě informací získaných na Slovensku slovenské věci dobře hájiti. Ministr V.Nosek k tomu dodává, že také v personálním komitétu ministrů jsou tři Slováci, takže dnešní stav je vlastně takový, že sice o jmenování českých úředníků, resp. úředníků v zemích českých rozhoduje vláda složená z Čechů a Slováků na podkladě jednání personálního komitétu ministrů, složeného rovněž z Čechů a Slováků, a to často na návrh resortního ministra, který je také Slovák, kdežto na Slovensku má rozhodovat sbor pověřenců, složený jen ze Slováků bez jakékoliv ingerence vlády. Ministr nepovažuje takový stav za únosný. Náměstek K.Gottwald se připojuje k tomuto názoru, konstatuje, že slovenští činitelé sice v dubnu tohoto roku souhlasili s tím, aby prezident republiky zase vykonával své jmenovací právo, jinak však setrvávají na diskriminaci vlády, kterou prostě ignorují a vůbec nerespektují.

Náměstek J.Ursíny naproti tomu namítá, že se zajisté ústavou navrátíme ke stavu, který byl v těchto věcech za první republiky, a že proto nutno počítati s tím, že také věci v českých zemích budou jinak řešeny. Jinak dává na uváženu, zda by se definitivní rozhodnutí nemělo odložit, neboť ve středu se sejde v Bratislavě slovenská Národní fronta a bude mít příležitost, aby se tímto problémem znovu zabývala.

Zahajuje se poté rozprava o čl.4 slovenského návrhu, který odpovídá čl.5 českého návrhu. Náměstek J.Ursíny a dr.J.Lettrich vysvětlují, že podle názoru, který se uplatnil na schůzi slovenské Národní fronty, není dobře možné, aby se vvydal zvláštní ústavní zákon o vyřešení ústavně právního postavení Slovenské národní rady a sboru pověřenců, poněvadž by se tím prejudikovalo definitivní ústavně právní vyřešení celého postavení slovenska v Československé republice. Náměstek V.Široký myslí, že základní otázkou je, zda lze provést obnovení Slovenské národní rady a národních výborů na Slovensku jen ústavním zákonem, kterážto otázka se hlavně týká Slovenské národní rady, poněvadž tato je do určité míry již zakotvena ústavním zákonem č.65/1946 do československého právního řádu. Dr.J.Lettrich má za to, že je možná úprava na podkladě nařízení Slovenské národní rady a že není třeba ústavního zákona. Opačného názoru je přednosta legislativního odboru ministerstva vnitra,

který poukazuje na to, že tím, že se Slovenská národní rada stala československým ústavním činitelem, je vyloučena další zákonodárná pravomoc Slovenské národní rady v této věci.

dochází k dlouhé výměně názorů o tom, po čemž se dr.F.Hodža připojuje k stanovisku dr.Lettricha, poněvadž se dosud ústavním zákonem otázka volby a organizace Slovenské národní rady nevyřešila, takže v tomto úseku platí dosud příslušná nařízení Slovenské národní rady. Pokud nedojde k celkové definitivní úpravě organizace a složení Slovenské národní rady, může tudíž jednotlivé menší úpravy provést také ještě Slovenská národní rada svými nařízeními. Náměstek K.Gottwald poukazuje na to, že je možné dvojí řešení. Mohlo by se provést obnovení Slovenské národní rady a národních výborů na Slovensku obdobně jako v českých zemích na podkladě nařízení vlády s podpisem prezidenta republiky podle ustanovení dekretu o Prozatímním národním shromáždění a národních výborech, nebo může se tak státi nařízením Slovenské národní rady. Přitom se bude muset v každém případě příslušné nařízení stylizovati velice opatrně tak, aby se do Slovenské národní rady a národních výborů na Slovensku nemohli dostat nežádoucí živlové. Náměstek J.Ursíny a dr.J.Lettrich nemají zásadních námitek proti tomu, aby se úprava provedla celostátním vládním nařízením s podpisem prezidenta republiky.

Ministr V.Nosek a náměstek K.Gottwald upozorňují, že by ovšem nemohlo jíti o pouhé rozšíření účinnosti nařízení č.120/1946 Sb. na Slovensko, nýbrž musilo by se vydati nové nařízení, které by v některých zásadních směrech odpovídalo výše citovanému nařízení, ale jinak by muselo býti přispůsobeno zvláštním slovenským poměrům. Náměstek J.Ursíny dodává, že se přece již jednalo o zásadách, podle kterých se má uskutečniti na Slovensku obnovení Slovenské národní rady a národních výborů na podkladě výsledku voleb do Ústavodárného národního shromáždění. Bylo vlastně již dosaženo zásadní dohody.

Poslanec R.Slánský má pochybnosti, zda krátké lhůty, které jsou obsaženy v čl.4 slovenského návrhu, budou postačující. Dr.J.Lettrich se domnívá, že tomu tak bude, poněvadž věc je již politicky připravena. Ministr V.Nosek a přednosta legislativního odboru ministerstva vnitra se vracejí k otázce formální, přičemž dr.J.Hoffmann trvá na tom, že by se věc měla upravit ústavním zákonem. Předseda legislativního odboru ÚPV dr.P.Korbel myslí, že tomu tak není a že se ani nedoporučuje, aby se v době, kdy se již připravuje definitivní ústava, provedlo toto zatímní řešení rovněž ústavním zákonem. Dr.F.Hodža souhlasí s přednostou legislativního odboru ministerstva vnitra v zásadní otázce, připojuje se však z praktických důvodů k názoru přednosta legislativního odboru ÚPV. Náměstek K.Gottwald konstatuje, že nemá námitek proti tomu, aby se věc upravila nařízením Slovenské národní rady, bude však záležeti na jeho obsahu.

Dochází poté k dohodě, podle níž se znění čl.5 původního českého návrhu, které je nyní čl.4 slovenského návrhu, upravuje takto: "Obnovení na podkladě výsledku voleb do Ústavodárného národního shromáždění se provede, pokud jde o Slovenskou národní radu, do dvou měsíců, pokud jde o okresní národní výbory, do tří měsíců a pokud jde o místní národní výbory, do čtyř měsíců ode dne uvedených voleb, a to podle nařízení, které vydá Slovenská národní rada.

Náměstek K.Gottwald konstatuje, že tím je vlastně jednání skončeno až na dosud nedohodnutý čl.4 českého návrhu, týkající se jmenování vyšších státních úředníků. Náměstek J.Ursíny dává na uvážení, zda by se nemohlo dospěti i v tomto bodě k dohodě a navrhuje, aby se také jmenování státních zaměstnanců v páté platové stupnici vyhradilo pověřenci, který by je jen oznamoval příslušnému ministrovi. Zaměstnance ve čtvrté platové stupnici by jmenoval sbor pověřenců po předbežném schválení vlády. Ministr V.Nosek nepovažuje za dobře možné, aby se věc takto vyřešila, poněvadž by to znamenalo různý postup v českých zemích a na Slovensku a nebylo by to v souladu s ústavou a dosavadní praxí. Po dalších

poznámkách náměstka K.Gottwalda, dr.J.Lettricha a ministra V.Noseka prohlašuje dr.J.Lettrich, že slovenští činitelé souhlasí s tím, aby zaměstnance páté a čtvrté platové stupnice jmenoval sbor pověřenců po předběžném schválení vlády. Náměstek J.Ursíny dodává, že ho toto řešení neuspokojuje.

Text čl.4 dohody o jmenování vyšších státních zaměstnanců se poté formuluje tak, že vysokoškolské profesory, státní úředníky a soudce na Slovensku jmenuje podle ústavní listiny na návrh vlády prezident republiky, a to na podkladě návrhu resortního ministra, učiněného z podnětu resortního pověřence. Státní úředníky a soudce, které podle ústavní listiny jmenuje v zemích České a Moravskoslezské vláda, jmenuje na Slovensku sbor pověřenců po předběžném schválení vlády. Zaměstnance, které v zemích České a Moravskoslezské jmenuje ministr, jmenuje na Slovensku pověřenec, který jmenování oznámí příslušnému ministrovi.

Náměstek V.Široký konstatuje, že tím bylo dosaženo úplné dohody, které je nyní třeba formulovat a předložit vládě, aby ji usnesením uskutečnila. Poté se ještě stylizuje celá zpráva o dnešním jednání představitelů politických stran sdružených v Národní frontě Čechů a Slováků, které schváleno. Ministr V.Nosek prohlašuje, že dá nyní pořídit definitivní text doplňující dohody jako podklad pro jednání vlády, ve svém úřadě.

Náměstek V.Široký končí poté schůzi v 15.30.

Zapsal:dr.P.Korbel,v.r.

Příloha

Návrh dohody

Představitelé politických stran, sdružených v Národní frontě Čechů a Slováků, uváživše situaci na Slovensku a vycházejíce z dosavadních zkušeností, dospěli shodně k závěru, že v zájmu co nejrychlejšího vyrovnání hospodářské a sociální urovně Slovenska a českých zemí, jakož i v zájmu upevnění státní jednoty, je nutno konkretizovat a částečně pozměnit dohodu mezi vládou Československé republiky a předsednictvem Slovenské národní rady ze dne 2. června 1945, doplněnou podle protokolu o jednání ze dne 11. dubna 1946.

Proto uzavírají představitelé politických stran sdružených v české Národní frontě ze strany jedné, a představitelé politických stran sdružených ve slovenské Národní frontě ze strany druhé, navazující na výše uvedenou předcházející dohodu ze dne 2.června 1945, tuto doplňující a pozměňující dohodu:

Čl.1

Úprava výkonu zákonodárné moci

1. Slovenská národní rada vykonává na Slovensku v mezích příslušných celostátních zákonů zákonodárnou moc formou nařízení ve věcech, které nebyly dohodou ze dne 2.června 1945 vyhrazeny Národnímu shromáždění. Všechny návrhy těchto nařízení, které mají být alespoň dva týdny před schůzí Slovenské národní rady předloženy vládě. Oznámí-li vláda nejpozději do této plenární schůze předsednictva Slovenské národní rady, že osnova upravuje věc, která nepatří do kompetence Slovenské národní rady nebo že řeší otázku v rozporu s vládním programem nebo platným zákonem, nemůže být tato osnova předmětem jednání v plenární schůzi SNR.
2. Usnese-li se plenární schůze Slovenské národní rady na nařízení na podkladě návrhu, proti němuž vláda nepodala námitky podle odst.1, předloží schválené jeho znění vládě. Vláda může oznámiti předsednictvu Slovenské národní rady do dvou týdnů, že má námitky podle odstavce 1 proti znění, na něž se usnesla Slovenská národní rada. V takovém případě nemůže být nařízení podepsáno a vyhlášeno.
3. Vláda může se usnésti, že nařízení vydané SNR před účinností této dohody překročuje svým obsahem kompetenci Slovenské národní rady, zejména že zavádí opatření, která jsou v rozporu s opatřeními celostátními v příslušném oboru a že je třeba, aby nařízení bylo zrušeno, a to popřípadě se zpětnou účinností. Slovenská národní rada je povinna vydati na podkladě takového usnesení vlády do tří týdnů ode dne, kdy toto usnesení bude oznámeno jejímu předsednictvu, nové nařízení, jímž se původní nařízení zrušuje, a to popřípadě se zpětnou účinností. Neučiní-li tak SNR ve stanovené lhůtě, je vláda oprávněna navrhnouti Ústavodárnému shromáždění vydání zákona, kterým se uskuteční toto zrušení.

Čl.2

Výkonná moc

1. Výkonnou moc v rámci nařízení Slovenské národní rady má na Slovensku sbor pověřenců, popřípadě příslušný pověřenec. V ostatních věcech má výkonnou moc na Slovensku vláda, popřípadě příslušní ministři, přičemž jako výkoné orgány působí pověřenci a jejich úřady. Ministr jest však oprávněn vykonávat svou pravomoc na Slovensku též přímo orgány svého úřadu. Pokud nařízení Slovenské národní rady vydané před účinností této dohody upravilo věc, která nepatří do kompetence Slovenské národní rady, má výkonnou moc vláda, popřípadě příslušní ministři.
2. Sbor pověřenců je podřízen vládě. Jeho předsedu jmenuje vláda a řada ministrů-Slováků. Ostatní členy sboru pověřenců jmenuje vláda na návrh předsednictva Slovenské národní rady. Všichni členové sboru pověřenců vykonávají slib do rukou předsedy vlády.
3. Vláda může zastavit výkon usnesení sboru pověřenců, překročuje-li svým obsahem jeho pravomoc, zejména zavádí-li opatření, která jsou v rozporu s celostátními opatřeními v příslušném oboru.
4. Pověřenec jako výkonný orgán podle ustanovení odstavce 1, věty druhé je přímo podřízen příslušnému ministrovi, řídí se jeho pokyny a směrnicemi, podává mu zprávy o činnosti svého úřadu a předkládá mu na požádání spisy. Ministr si může přitom vyhradit schválení vyhlášek, výnosů a všeobecných vnitřních směrnic, vydávaných příslušným pověřencem a odepřít toto schválení, jsou-li v rozporu s platným zákonem, vládním programem nebo

usnesením vlády, zejména dotýkají-li se otázek které si vyžadují jednotné celostátní úpravy.

Čl.3

Jednotná kontrola státního hospodářství

1. jednotnou kontrolu státního hospodářství provádí na celém státním území Nejvyšší účetní kontrolní úřad v Praze, jehož výkonným orgánem na Slovensku je Nejvyšší kontrolní dvůr v Bratislavě. Nejvyšší účetní kontrolní úřad je však oprávněn vykonávat svou pravomoc na Slovensku též přímo svými orgány.
2. Předseda Nejvyššího kontrolního dvora je přímo podřízen předsedovi Nejvyššího účetního kontrolního úřadu, řídí se jeho pokyny a směrnicemi, podává mu zprávy o činnosti svého úřadu a předkládá mu na požádání spisy. Nejvyšší účetní kontrolní úřad a Nejvyšší kontrolní dvůr jako jeho výkonný orgán se řídí při výkonu kontroly platnými právními předpisy, pokud jde o kontrolu na Slovensku, též použitelnými předpisy z doby nesvobody.

Čl.4

Jmenování vyšších státních zaměstnanců

1. Vysokoškolské profesory, státní úředníky a soudce na Slovensku jmenuje podle ústavní listiny na návrh vlády prezident republiky, popřípadě vláda, a to na podkladě resortního ministra, učiněného z podnětu resortního pověřence.
2. Zaměstnance, které v zemích české a Moravskoslezské jmenuje ministr, jmenuje na Slovensku pověřenec se schválením příslušného ministra.

Čl.5

Budoucí úprava

Strany Národní fronty se zavazují, že budou pečovat o to, aby ústavodárnému shromáždění byl předložen návrh zákona, který vyřeší ústavně právní postavení Slovenské národní rady a sboru pověřenců v rámci jednotné Československé republiky. Po jeho přijetí budou vypsány volby do Slovenské národní rady.